

щоб сприяв насамперед оберіганню живої суб'єктивності кожного учасника. Спочатку – сприяв збереженню, а тоді – й розвитку цієї самої суб'єктивності. Людина ж цілісно розвивається в атмосфері творчості і свободи. А це, своєю чергою, можливе лише за умови практичного забезпечення безумовного верховенства суб'єкт-суб'єктних стосунків по відношенню до суб'єкт-об'єктних, за умови здійснення педагогічного процесу як щирого, змістовного, самоцільного і само-цінного живого спілкування, спів-робітництва, умної і живої спільної справи. Повчаннями, примусом, казенним дидактизмом цього досягнути, звісно, неможливо.

1. Лобастов Г. В. *Философско-педагогические этюды* / Г. В. Лобастов. – М. : Микрон-принт, 2003. – 329 с.
2. Михайлов Ф.Т. *Фантазия – главная сила души человека* // Михайлов Ф. Т. *Избранное.* - М. : Индрик, 2001. – С. 64-109.
3. Петрушенко В. Л. *Как возможно творчество?* / В. Л. Петрушенко // *Иов, или о человеческом самостоянии (исследования, эссе, размышления)* / В. Л. Петрушенко. – Львов : Новый свет-2000, 2008. – С.258-267.

Олена Льовкіна

Національний університет державної податкової служби України
М. Ірпінь, Київської обл.

ПРАКСЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ОСМИСЛЕННЯ ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Діяльнісний підхід виявився плідним для розробки нових концепцій в теорії пізнання, філософії і методології науки. Поняття діяльності дозволяло відійти від натуралістичного об'єктивізму й створювати складніші побудови, які на передній план висували активний, конструктивний характер пізнання. Проте, не дивлячись на значну кількість робіт присвячених розв'язання проблеми вдосконалення діяльності в різних сферах людського існування, філософсько-методологічних робіт присвячених аналізу власне праксеологічної проблематики все ще мало. Всі вони з'явилися лише в другій половині ХХ століття. Практиологічну проблематику розвивали в контексті економічних теорій, менеджменту, педагогіки, згодом кібернетики, синергетики, ряду галузевих праксеологій. Серед російських та українських методологів, які безпосередньо займалися розробками методології ефективної діяльності слід згадати В.А.Асєєва, В.Г.Афанасьєва, Е.Г.Вінограя, Е.С.Жарікова, Ю.Г.Маркова, М.М.Мойсєєва, С.П.Позднева,

О.С.Разумовського, І.І.Чурілова, Г.А.Ширшина, А.І.Уймова, В.В.Яцкевіча та ін.

Сучасна праксеологія (як і її попередниці - тектологія О.О.Богданова, наукова організація виробництва Ф.Тейлора й т. ін.) прагне виділити позитивні принципи раціональної організації діяльності в різних сферах соціальної практики не лише з позицій загальної теорії систем - біологічних, соціальних, психологічних, технічних (Л.Берталанфі, А.Маліновський, Е.Юдін та ін.), але й з урахуванням антропологічних розробок (А.Печчеї, Т. де Шардена, І.Фролова та ін.). Цікавими у цьому контексті виглядають роботи М.М.Мойсеєва, зокрема його книга про значення коеволюції для розуміння шляхів розвитку суспільства.

В праксеології перед нами у новому ракурсі постає філософська проблема співвідношення раціональних і нераціональних аспектів у багатоманітній діяльності людини. Більшістю праксеологів раціональність розуміється як природна логічність й алгоритмічність дій, тобто їх відповідність законам і програмам поведінки. Практичний підхід в теоретичному мисленні і практичних діях виступає як парадигма, яка може бути застосована в будь-яких сферах діяльності, наприклад, в економічній теорії і практиці. Розробка саме такої парадигми якраз і необхідна для розуміння перспективи стійкого розвитку людства перед лицем глобальних проблем сучасності. Основними формами праксеологічного мислення є теоретичні моделі, а формами прикладної праксеології - різного роду технології, правила дій й операції, методи і методики, моделі різного рівня, розпорядження, рішення тощо. За останні роки праксеологія продовжувала свій розвиток у бік галузевих розробок. Значущими аспектами сучасної праксеології можна назвати вчення про наукову організацію праці, раціональну діяльність, евристику як науку про розв'язання творчих завдань, теорію організації управління тощо. Все більше праць виходить в межах педагогічної, юридичної, спортивної, політичної та інших галузевих відгалужень праксеології. Наукова царина також збагатилася фундаментальними розробками, які органічно вбудовують праксеологічну проблематику в свій предмет дослідження: мається на увазі оптимологія, акмеологія, біхевіористика та ін. Розробка концепції стійкого розвитку людства - це ще один практично орієнтований напрямок праксеології. На наш погляд, жодна із загальнонаукових дисциплін не зможе охопити цю проблему з такою повнотою і всебічністю, як праксеологія. Адже досліджуючи проблеми ефективної діяльності, праксеологія передбачає аналіз конкретно-історичних умов практики і пропонує критерії вибору

оптимальних методів дії. Таким чином, сучасна праксеологія постає як загальна філософська концепція діяльності .

Федір Устинов

Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка. м. Дрогобич

ДІЯЛЬНІСТЬ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОСТІ

За останні роки помітно зросла цікавість суспільства (принаймні українського) до слова “мотивація”. Сфери і частота використання цього слова також постійно зростають. Опосередковано про це може свідчити навіть нещодавня інтернет-мода на “демотиватори”. Сьогодні учбові програми шкіл вишів, згідно методичних вказівок, мають мотивувати учнів/учениць до навчання, вдалий менеджмент мотивувати співробітни(ць)ків до сумлінної праці, реклама до споживання, а останнє в свою чергу до життя. Існують багато шкіл і тренінгових програм, які покликані пояснити керівництву навчальних закладів, підприємств і рекламних агенцій таємниці, способи та нюанси людської мотивації. І, зважаючи на кількість заходів, спрямованих на чисть мотивування, ці школи і тренінгові програми стабільно мають клієнтів.

Постає низка питань: чому в ХХІ столітті проблема спонукання людини до дії не втрачає своєї актуальності? Чому мотивуючий вплив на людину відбувається зі сторони і потребує регулярного повторення? Чому межа між мотивацією і маніпуляцією настільки тонка, що часто просто відсутня? Для відповіді на ці питання слід звернутися до філософського розуміння природи людської діяльності та її форм.

В діалектичній традиції для описання феномену людської діяльності використовується категорія “практика”. Враховуючі всю незручність та недостатність визначення в стислих завершених дефініціях категорій такого масштабу, зазначимо лише, що під практикою слід розуміти не більше і не менше ніж... всю історичну сукупність цілеспрямованої діяльності людства. Практика навіть є єдиною можливою формою існування людства. І відрізняється ця діяльність від способів існування інших форм життя саме своїм цілеспрямованим і творчим характером. Саме в цих двох характеристиках – творчості і цілеспрямованості, як фундаментальних особливостях людського способу існування, і приховуються відповіді на